

Záznam ze zasedání komise EurEau pro odpadní vody EU2

Ve dnech 2.–3. 2. 2023 se konalo jednání komise EurEau EU2 pro odpadní vody. Jako již tradičně pro zimní termín bylo jednání uspořádáno online přes aplikaci ZOOM. Jednání bylo výjimečně zaměřeno převážně na jedno hlavní téma, a to příprava stanoviska EurEau k návrhu revize směrnice o čištění městských odpadních vod.

V úvodu prvního dne jednání vystoupil Christian Abegglen ze Švýcarské asociace pro vodu (VSA), který se ve své přednášce věnoval zkušenostem s kvarterním stupněm čištění. Právě Švýcarsko před časem přijalo program na omezování látek ze skupiny farmak ve vypouštěných odpadních vodách a vybrané ČOV jsou tak doplňovány o technologie kvarterního čištění, především ozonizaci a filtraci přes aktivní uhlí. Zajímavé bylo především srovnání vyvolaných nákladů. Podle propočtů kolegů z VSA například technologie ozonizace s pískovou filtrací zvedla náklady na vyčištění 1 m³ u ČOV o velikosti 14 400 EO až o 0,36 švýcarských franků u ČOV o velikosti 590 000 EO až o 0,11 švýcarských franků. V případě technologie filtrace přes aktivní uhlí se zvýšené náklady pohybují až o 0,47, respektive 0,2 švýcarských franků pro výše uvedené velikostní kategorie ČOV. Uvedené náklady zahrnují jak provozní, tak investiční náklady včetně amortizace. Pro menší ČOV se tak jedná o celkové navýšení nákladů až o 50 %, u větších ČOV je procentní nárůst sice nižší, ale také na úrovni nezanedbatelných až 20 %. Ve Švýcarsku navíc před nedávnem přijali právní úpravu, která umožňuje pro povrchové vody přijmout normu environmentální kvality pro Diclofenac v hodnotě 50 ng/l, což může vést k nutnosti doplnění kvarterních technologií i na řadu menších ČOV v kategorii do 5 000 EO, což by jistě vedlo k dalšímu navýšení investičních a provozních nákladů spojených s odváděním a čištěním odpadních vod.

Dalším bodem jednání byla diskuze k jednotlivým tématům směrnice o čištění městských odpadních vod. Jako první téma na programu byla otázka terciárního čištění odpadních vod (odstraňování dusíku a fosforu), především článek 7. Z diskuze vyplynula potřeba posunout termíny plnění navržené Evropskou komisí o pět let, tedy vymezení území citlivých k eutrofizaci do roku 2030, konečný termín pro doplnění terciárního čištění pro ČOV nad 100 000 EO do roku 2040 a pro ČOV v kategorii 10 000–100 000 EO do roku 2045. Po velkých diskuzích také byla nalezena shoda pro úpravu limitů uvedených v příloze I, tabulce 2, kde je návrh rozdělit limity pro kategorie 10 000–100 000 EO a nad 100 000 EO. Pro ukazatel celkového fosforu pro kategorii do 100 000 EO je navržen limit 1 mg/l, pro větší kategorii je doporučeno ponechat původní limit 0,5 mg/l. Ukazatel minimální procentní účinnosti snížení je pak navrhován na hodnotě 85 % (původní návrh 90 %). Ještě větší diskuze byla vedena u parametru celkový dusík, kde sice navržený limit 6 mg/l je sice technicky dosažitelný, ale za cenu neobhajitelných nákladů s ohledem na možné přínosy pro životní prostředí. Proto byl zformulován návrh limitu celkového dusíku pro kategorii do 100 000 EO ve výši 12 mg/l, nad 100 000 EO pak ve výši 8 mg/l. Ukazatel minimální procentní účinnosti snížení je pak navrhován na hodnotě 80 % (původní návrh 85 %). Panuje také shoda nad nesouhlasem znění přílohy 2, která plošně úmoří Severního a Baltského moře vymezuje jako území citlivé pro eutrofizaci.

Také v případě mikropolutantů, článek 8 je navrhováno prodloužení termínů o pět let, tedy vymezení území s rizikem akumulace mikropolutantů do roku 2035 a plošné doplnění ČOV v kategorii nad 100 000 EO o technologie kvarterního čištění do roku 2040, pro kategorii do 100 000 EO pak do roku 2045. V obecné rovině je sice chápána potřeba zabývat se i těmito látkami, zkušenosti ze Švédska, Finska či Švýcarska ale ukazují na značné

navýšení nákladů spojených s čištěním odpadních vod, když jen spotřeba elektrické energie může s vybudováním kvarterního stupně vzrůst o více jak 50 %.

I v případě integrovaných plánů hospodaření s městskými odpadními vodami, článek 5, je navrhováno posunutí termínů pro vypracování těchto plánů pro aglomerace nad 100 000 EO do roku 2035 a do roku 2030 vypracování seznamu aglomerací o velikosti 10 000–100 000 EO, kde výpusti z odlehčovacích komor a splachů z urbanizovaných území představují riziko pro lidské zdraví či plnění cílů dotčených směrnic. EurEau požaduje odstranit kritérium 1 % odlehčených vod z celkového objemu odváděných vod za bezdeštného období. Stanovovat dotčené aglomerace pro vypracování integrovaných plánů na základě posouzení rizik a současně i podle pevných ukazatelů může být kontraproduktivní. EurEau doporučuje zařadit kritérium 1 % odlehčených vod jako indikativní cíl pro navrhované integrované plány.

V případě článku 11, dosažení energetické neutrality rovněž bylo konstatováno, že navržené termíny jsou nereálné a byl formulován návrh na posunutí zpracování energetických auditů ČOV o 5 let a dosažení energetické neutrality o 10 let do roku 2050. Hlavním návrhem EurEau je umožnit započítávat do energetické bilance zdroje vyrobené i mimo ČOV, neboť ne vždy je v areálu ČOV dostatek vhodného místa i s ohledem na nutnost výstavby terciárního a kvarterního stupně čištění odpadních vod.

Druhý den zahájila jednání Elena Aspichueta prezentací zaměřenou na monitoring, reporting a sledování. První část byla věnována článku 17, který zavádí povinnost sledovat vybrané zdravotní ukazatele v odpadních vodách (SARS-CoV2 a jeho varianty, virus dětské obrny, virus chřipky, nově objevující se patogeny a látky vzbuzující obavy). Pokud je vyhlášen pohotovostní stav (nad 70 % populace), je u aglomerací nad 100 000 EO požadován odběr vzorku jednou týdně. Co se týká antibiotické rezistence, vzorek je u aglomerací nad 100 000 EO požadován dvakrát ročně na přítoku a odtoku z ČOV. EurEau tuto iniciativu vítá, nicméně musí být zřejmé, kdo bude za sledování těchto parametrů odpovědný, náklady nemohou nést provozovatelé. Organizace a reporting by měl být zajištěn kompetentními úřady. Doporučuje také odstranit povinnost sledování látek vzbuzujících obavy a vyhnout se tak duplicitě. Dále byl diskutován článek 21 týkající se monitoringu mikropolutantů, respektive zatížení a koncentrace těchto látek na přítoku a odtoku u aglomerací nad 10 000 EO. Jedná se o

a) látky uvedené v:

1. rámcové vodní směrnici 2000/60/ES Příloha VIII (12 látek) a X (33 prioritních látek), 2006/118/ES o ochraně podzemních vod před znečištěním a zhoršováním stavu, příloha 1 a příloha 2 část B,
2. rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 2455/2001/ES, kterým se stanoví seznam prioritních látek v oblasti vodní politiky a mění směrnice 2000/60/ES příloha X,
3. nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 166/2006, kterým se zřizuje evropský registr úniků a přenosů znečišťujících látek a kterým se mění směrnice Rady 91/689/EHS a 96/61/ES, příloha II,
4. směrnici Rady 86/278/EEC o ochraně životního prostředí a zejména půdy při používání kalů z čistíren odpadních vod v zemědělství,
5. směrnici Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2184 o jakosti vody určené k lidské spotřebě, příloha III, část B.

- b) parametry uvedené v části B přílohy III směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/2184 o jakosti vody určené k lidské spotřebě, pokud jsou městské odpadní vody vypouštěny v povodí uvedeném v článku 8 uvedené směrnice;
- c) přítomnost mikroplastů. U všech aglomerací nad 10 000 EO budou členské státy povinny monitorovat přítomnost mikroplastů v kalu.

EurEau bude požadovat přesné stanovení látek, které mají být monitorovány, navíc bude požadovat, aby tyto látky byly monitorovány pouze v případě překročení norem environmentální kvality. Podporuje ochranu vodních zdrojů určených pro lidskou spotřebu, seznam ale musí být omezen pouze na látky vzbuzující obavy. Co se týká povinnosti monitoringu koncentrací a látkových toků z přepadů z odlehčovacích komor, není zřejmé, co přesně má předmětem monitoringu být. Z textu není jasné, kdo bude mít povinnost monitoringu. EurEau doporučuje upřesnit povinnost monitoringu z přepadů z odlehčovacích komor v integrovaných plánech hospodaření s odpadními vodami, respektive nastavení podle potřeb v dané lokalitě.

V příloze I, části D je pak mnohonásobně navýšen požadavek na odběr vzorků, který bude mít výrazný dopad na náklady provozovatelů. Nově je navýšen počet vzorků z původních 4 vzorků ročně (pouze v prvním roce 12 vzorků) na 12 vzorků ročně, navíc je snížena kategorie ČOV z původních 2 000–9 999 EO na 1 000–9 999 EO. U ČOV mezi 10 000–49 999 EO je navýšen počet vzorků z 12 na 24, nově stanovena povinnost sledovat 12krát ročně mikropolutanty. U ČOV 50 000–99 999 EO je počet navýšen z 24 na 48 vzorků ročně včetně povinnosti sledování mikropolutantů 2krát týdně. U ČOV nad 100 000 EO je navýšení největší, a to z 24 vzorků ročně na 365 včetně povinnosti sledování mikropolutantů 2krát týdně. U mikropolutantů je však vzhledem k požadavku na procentuální snížení znečištění nutno počítat s dvojnásobným počtem vzorků (přítok a odtok). Co se týká nárůstu nákladů, Španělsko u ČOV nad 100 000 EO odhaduje 108krát vyšší náklady ve srovnání s těmi dnešními. EurEau navrhuje snížení počtu požadovaných rozborů, a to pro ČOV 50 000–99 999 EO u mikropolutantů z návrhu 2krát týdně na 2krát měsíčně a u ČOV nad 100 000 EO snížení počtu vzorků z 365 na 156, u mikropolutantů z 2krát týdně na 1krát týdně.

Následovala diskuse ohledně nákladů, jejichž podstatné navýšení s sebou revize směrnice přinese, a mnoha termínů, které jsou směrnici stanoveny. Řada členských států vyslovila obavy z neplnění termínů vzhledem k nedostatku kapacit odborných firem, které by taková opatření byla schopna navrhnout a realizovat, problémem může být také nedostatečný prostor pro dobudování nových technologií na stávajících ČOV. Navíc s novými technologiemi, zejména s jejich provozem, nemáme dostatek zkušeností. Co se týká financování, počítají členské státy většinou s čerpáním dotací. V rámci pracovní skupiny zaměřené na druhotné suroviny z odpadních vod byl diskutován článek 20 – kal, především se řešila úprava navrhované definice, doplnění možnosti recyklace kalu včetně doplnění pojmů „upravený“ a „neupravený“ kal.

Pracovní skupina pro průmyslové znečištění se zaměřila na vývoj chemické legislativy, konkrétně na nařízení o klasifikaci, balení a označování chemických látek a směsí (CLP) a nařízení o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek (REACH). Komise zveřejnila dne 20. září 2022 návrh aktu v přenesené pravomoci, kterým se mění přílohy nařízení CLP. Doplnjuje definice a vědecká a technická kritéria, která umožní klasifikovat látky a směsi, které narušují endokrinní systém (ED), jsou perzistentní, bioakumulativní a toxické (PBT), velmi

perzistentní a velmi bioakumulativní (vPvB), perzistentní, mobilní a toxické (PMT) nebo velmi perzistentní a velmi mobilní (vPvM) do zavedených tříd nebezpečnosti. EurEau ve své reakci ze dne 18. října 2022 uvádí, že přidání PMT/vPvM je velmi pozitivní pro vodohospodářské služby, klasifikace látek vzbuzující mimořádné obavy (SVHC) je prvním krokem k omezení látek podle nařízení REACH.

Evropská komise zveřejnila 20. prosince 2022 návrh na revizi nařízení CLP (období pro zpětnou vazbu je otevřeno do 29. března), která zahrnuje přizpůsobení nařízení novým třídám nebezpečnosti, komunikaci o nebezpečí v hodnotovém řetězci a mezery v prodeji na dálku a online. Revize REACH byla odložena na 4. čtvrtletí 2023 a nebude tak schválena současnou Komisí. Předmětem bude rozšíření obecných přístupů k řízení rizik (rychlá cesta k omezení látek, nejistota ohledně perzistentních a mobilních látek), faktor hodnocení směsi (MAF) a koncepci nezbytného použití. EurEau podepsalo 15. prosince 2022 společně s Chemsec a dalšími společnostmi dopis adresovaný Komisi požadující návrh revize do léta 2023.

Co se týká probíhajícího omezování PFAS, 4. srpna 2021 zveřejnila Evropská komise nařízení (EU) 2021/1297, kterým se mění omezení v příloze XVII nařízení REACH. Nařízení omezuje perfluorkarboxylové kyseliny obsahující 9 až 14 atomů uhlíku v řetězci a vstoupí v platnost od 25. února 2023. Členové byli informováni o procesu omezení PFAS v hasicích pěnách. EurEau předložila své připomínky ke konzultaci zahájené socioekonomickým hodnotícím výborem (SEAC) Evropské agentury pro chemické látky (ECHA) k návrhu na omezení PFAS v hasicích pěnách. SEAC dokončí svůj návrh stanoviska do prosince a po další krátké konzultaci bude mít své konečné stanovisko ve 2. čtvrtletí 2023. Poté Komise zveřejní rozhodnutí, kterým se mění příloha XVII nařízení REACH. Omezení vstoupí v platnost během roku 2024 a 2025. Byl podán návrh na omezení PFAS, jejichž použití není nezbytně nutné. Návrh podalo 13. ledna 2023 Nizozemí, Švédsko, Německo, Norsko a Dánsko. Veřejná konzultace bude probíhat od 22. března do 23. září 2023. Členové byli požádáni o sběr dat týkající se výskytu a nákladů na odstranění PFAS a jejich zaslání v termínu do zahájení konzultace. Některé členské státy již zaslaly údaje o výskytu a nákladech na odstraňování těchto látek v pitné vodě, odpadní vodě a kalu.

Dále byli členové informováni o příštím jednání pracovní skupiny PFAS, které se konalo 20. 2. 2023. Předmětem jednání bylo především omezování PFAS, prezentace zaměřená na sledování osudu PFAS během termických procesů, zkušenosti s kontrolou těchto látek u zdroje, s detekcí zdroje, metody odstraňování. Světová zdravotnická organizace (WHO) zveřejnila 29. září 2022 podkladový dokument pro vypracování směrnic pro kvalitu pitné vody pro PFOA a PFOS, respektive prozatímní doporučené hodnoty (gPV) pro PFOS a PFOA.

Evropská komise zveřejnila 30. srpna 2022 návrh nařízení, kterým se mění příloha XVII nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1907/2006 o registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek (REACH), pokud jde o syntetické polymerní mikročástice. Schválení je předpokládáno v 1. čtvrtletí 2023. Jedná se o opatření ke snížení dopadu neúmyslně uvolněných mikroplastů do životního prostředí. Bylo ohlášeno na 4. čtvrtletí 2022. Další část byla věnována směrnici 2022/0344, která mění rámcovou směrnici o vodě (WFD) a její dvě dceřiné směrnice, směrnici o podzemních vodách (GWD) a směrnici o normách environmentální kvality (EQSD). Návrh doplňuje seznam prioritních látek o pesticidy, léčiva a PFAS pro povrchové a podzemní vody a zavádí flexibilnější postup pro doplnění dalších látek na seznam. EurEau vítá rozšíření seznamu. V případě překročení norem environmentální kvality jsou členské státy povinny přijmout opatření k omezení emisí. EurEau požaduje, v souladu

s článkem 191.2 Smlouvy o fungování Evropské unie (SFEU), aby jakékoli překročení norem environmentální kvality bylo prioritně řešeno především opatřením u zdroje.

Příští jednání se bude konat 1.–2. 6. 2023 ve Francii.

Ing. Filip Wanner, Ph.D.
ENERGIE AG BOHEMIA s.r.o.
filip.wanner@energieag.cz

Ing. Marcela Zrubková, Ph.D.
Severomoravské vodovody a kanalizace Ostrava a.s.
marcela.zrubkova@smvak.cz

Zástupci SOVAK ČR v EurEau